

Co je to etika, sestřičko ?

Libuše Kalvodová

Fakultní nemocnice a Lékařská fakulta Masarykovy university Brno

Mluví-li psycholog o etice, dostává se více do roviny filosofické než psychologické.

Při zpracování tématu je třeba shromáždit nejméně 20 knih významných autorů, kteří se zabývají zdravotnickou etikou, abyste je postupně vyřazovali, až vám zbude sotva desetina.

A z ní je následující sdělení ...

ETIKA (řecky *ετηος* = mrav) je věda o mravnosti.

Úkolem etiky je zkoumat zákonitosti mravního jednání jednotlivců, společnosti. Mravní zásady se ve společnosti mohou měnit v čase - slycháme „to za našich časů ... ; už to není, co to bývalo ...; všechno nové je k horšímu ...“.

MORÁLKA (latinsky *môs* = mrav) popisuje mravnost v pravidlech

DEONTOLOGIE (řecky *το δεον*) tedy povinnost sestry, lékaře vůči pacientům, kolegům, úředníkům, veřejnosti.

Představuje kodexy, přísahy (Hypokratova)

Tedy:

Chování a jednání jednotlivců a institucí poměříme podle obecně platných norem. Podle nich zařazujeme naše jednání do mravních kategorií:

- dobré x špatné
- čestné x nečestné
- spravedlivé x nespravedlivé
- lidské x nelidské
- ctnostné x neřestné
- věrné x zrádné   etc.

Tyto kategorie říkají, že lidské jednání má morální dimenze, je morálně hodnotitelné

Goldmann, Cichá

Je zákonitě žádoucí prakticky poznat a rozhodnout, jak se chovat, jak jednat, jaké zaujímat postoje.

Stejně tak musí být zřejmé, proč se chovat, jednat tak a ne jinak.

Pojem předporozumění:

všichni rozumíme a chápeme, co se pojmy a jednáním myslí.

1. **MRAVNÍ HODNOCENÍ:** každému jednání připisujeme mravní hodnotu, každá činnost má svůj mravní význam.
2. **SVĚDOMÍ:** když lidé jednají a užívají rozum, jsou schopni rozumem posoudit rozdíl mezi dobrem a zlem. Existuje obecné povědomí, že nárok dobra je nepodmíněně závazný.
3. **DOBROVOLNOST:** když lidé jednají, předpokládáme, že tak sami chtějí.

4. **ODPOVĚDNOST:** když je člověk za své jednání odpovědný, pak je schopen rozumně odpovědět na otázku, proč jednat tak a ne jinak.
5. **SOCIÁLNÍ ZŘETEL:** je to složitější výklad, ale obecně ... týká se to vztahu vlastních potřeb a zájmů k potřebám a zájmům druhých lidí.
6. **VLASTNÍ MRAVNÍ HODNOTA:** mravní kvalita člověka souvisí s jeho svědomím a povahou. Týká se hodnoty, důstojnosti a respektu člověka ve vztahu k druhým lidem.

Práce sestry se řídí právě těmito obecně platnými mravními hodnotami a je podle jejich dodržování také hodnoceno

- sebou samotnou, nadřízenými, kolegyněmi, pacienty, svými blízkými.

V praxi můžeme vycházet z toho, co je náplní práce sestry.

V další části se pokusíme porovnat pracovní řád, pracovní náplň zdravotní sestry z roku 1870 a 2007 ... (... což je rozdíl 137 let ...)

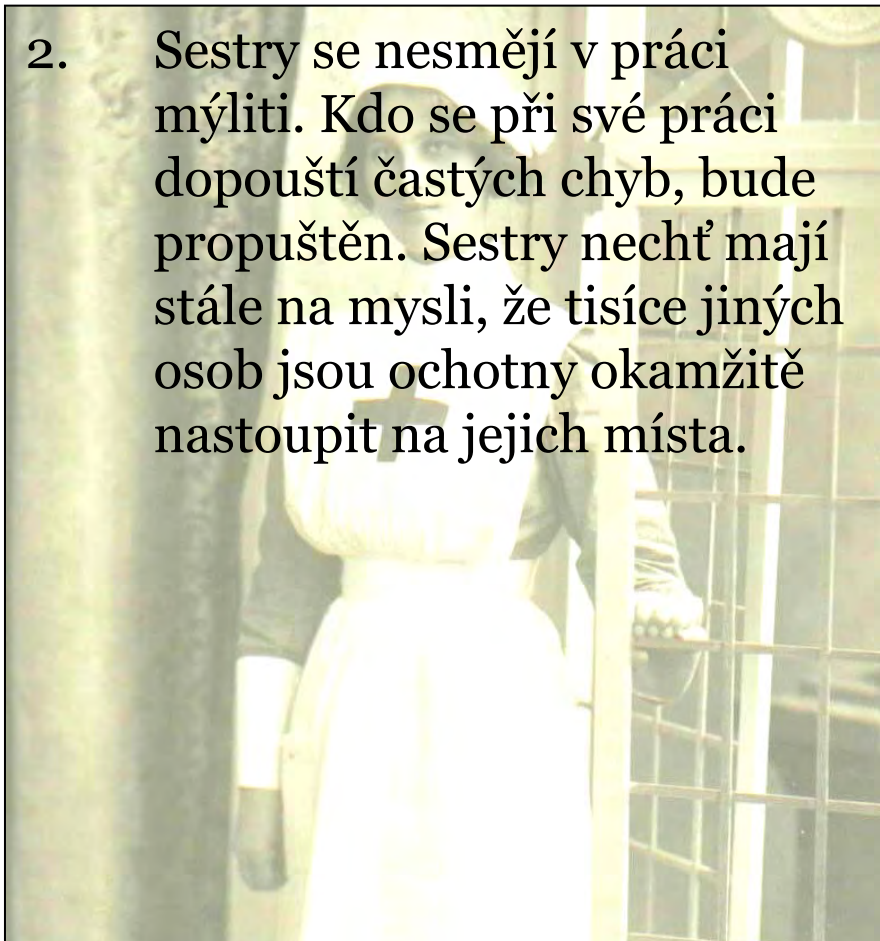
Pracovní řád/náplň zdravotní sestry

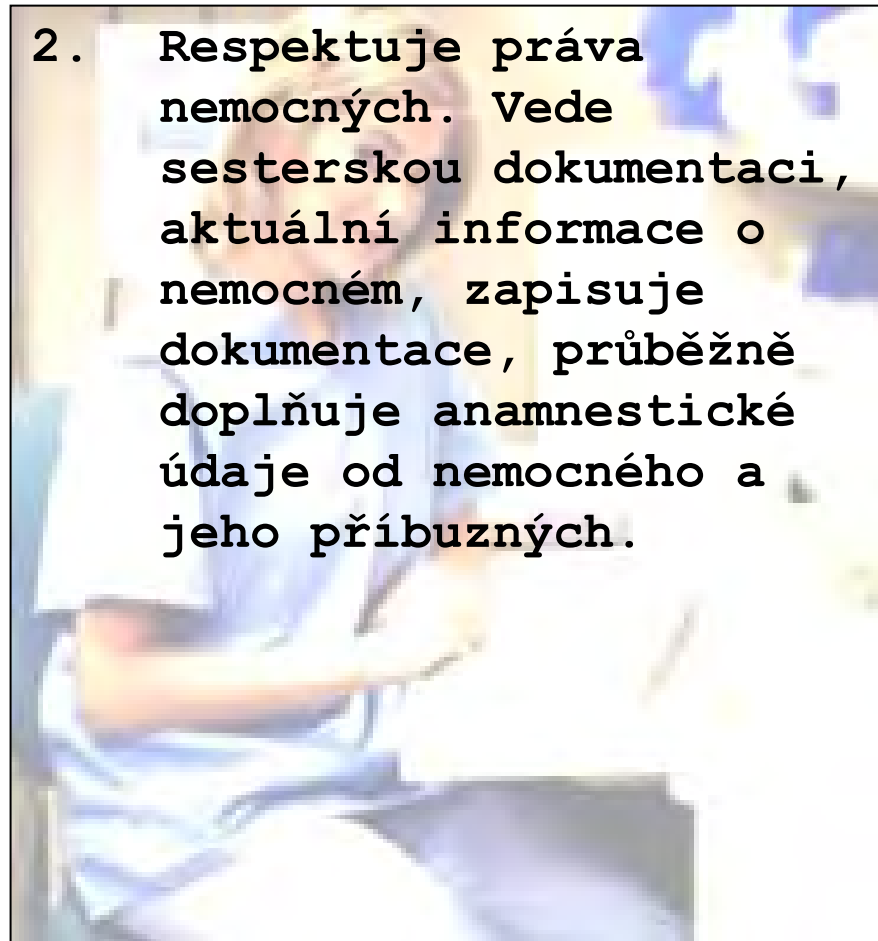
1. Denně před začátkem pracovní doby důkladně zamésti ordinaci, vybrati popele z kamen a utřítí prach. Sestry zodpovídají dále za to, že ordinace bude vždy řádně vytopena. Potřebné palivo obstarají na svůj náklad. Soukromé rozhovory jsou v pracovní době nežádoucí. Řádná pracovní doba jest 12 hodin denně. V případě potřeby musí každá sestra pracovati bez vyzvání přes čas.

1. Plní pracovní povinnosti v souladu s platným pracovním řádem a organizačním řádem nemocnice a Věstníkem MZČR 8-12 z 31.12.1986 směrnice 10/1986 §2 mimo odst. n, o, p, r.

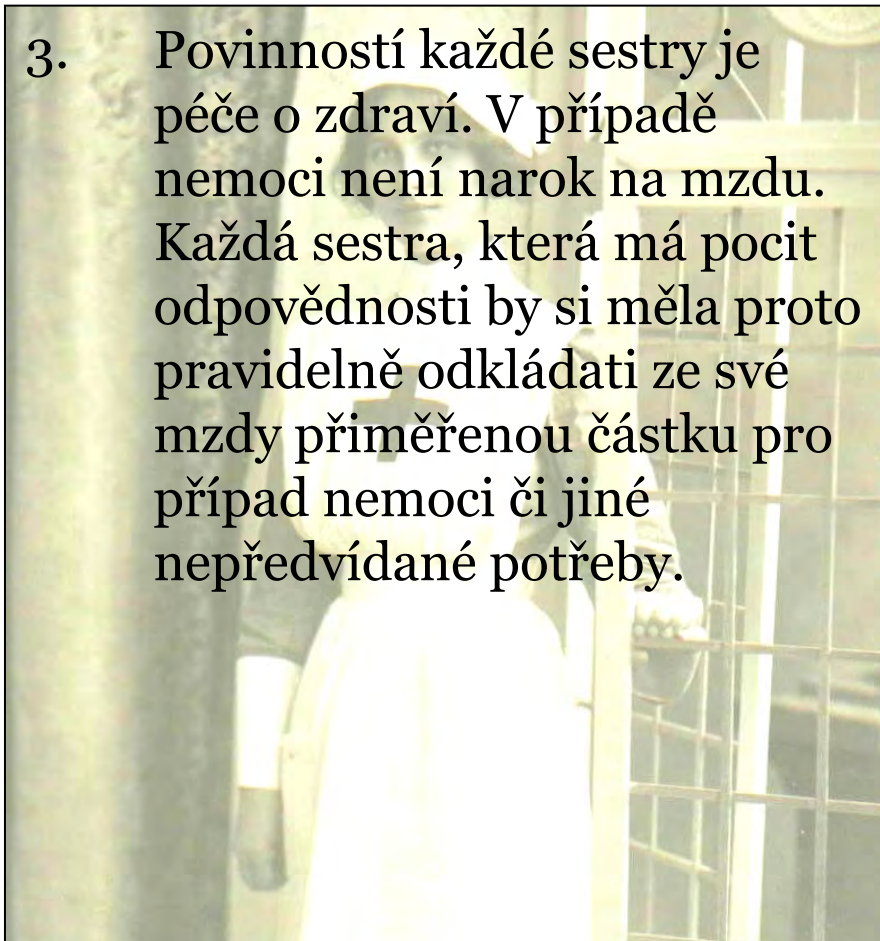
2. Sestry se nesmějí v práci mýlit. Kdo se při své práci dopouští častých chyb, bude propuštěn. Sestry nechť mají stále na mysli, že tisíce jiných osob jsou ochotny okamžitě nastoupit na jejich místa.

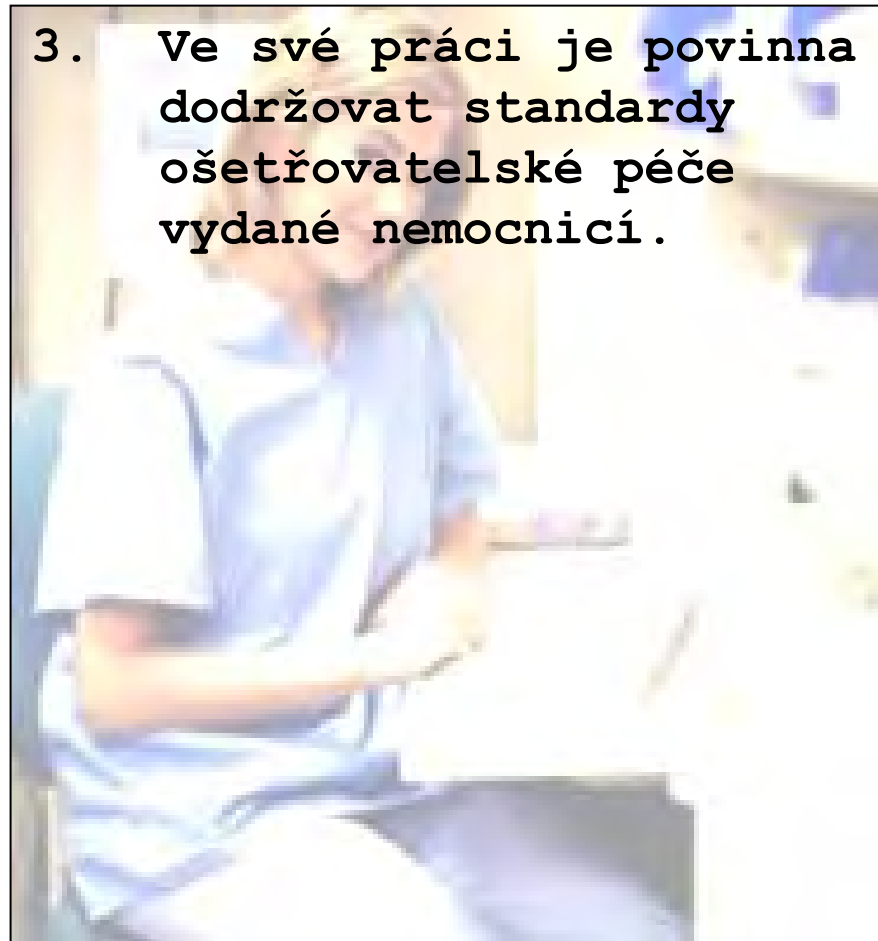
2. Respektuje práva nemocných. Vede sesterskou dokumentaci, aktuální informace o nemocném, zapisuje dokumentace, průběžně doplňuje anamnestické údaje od nemocného a jeho příbuzných.

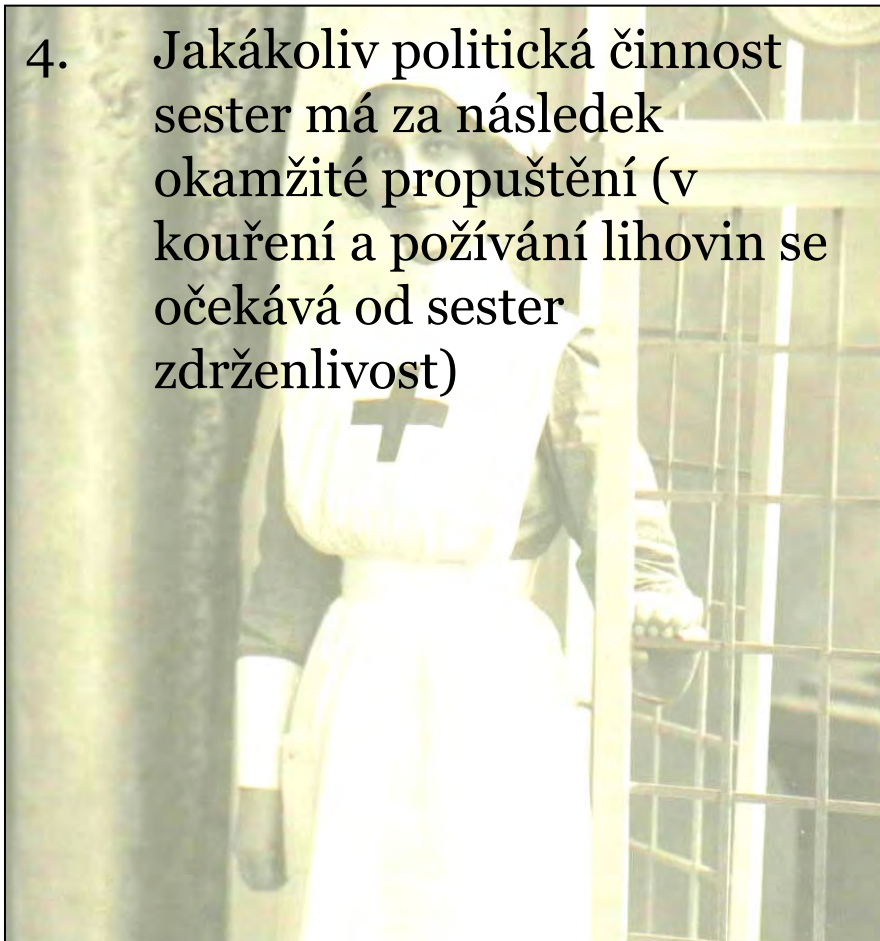
3. Povinností každé sestry je péče o zdraví. V případě nemoci není nárok na mzdu. Každá sestra, která má pocit odpovědnosti by si měla proto pravidelně odkládati ze své mzdy přiměřenou částku pro případ nemoci či jiné nepředvídané potřeby.

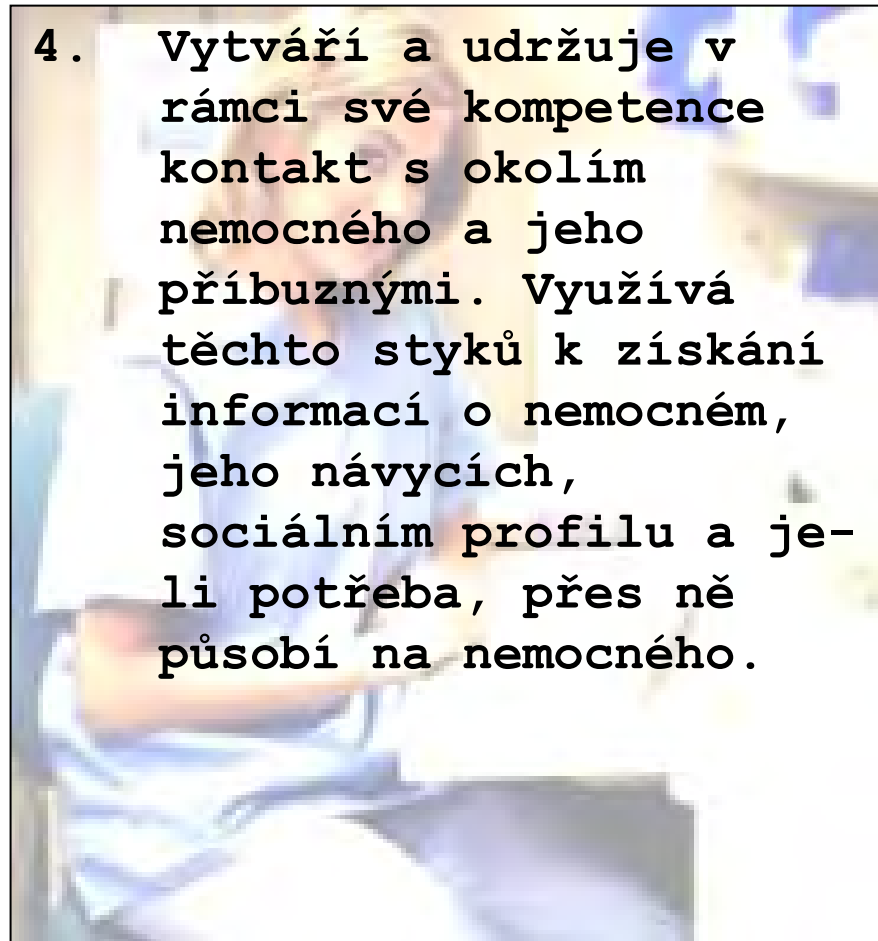
3. Ve své práci je povinna dodržovat standardy ošetrovatelské péče vydané nemocnicí.

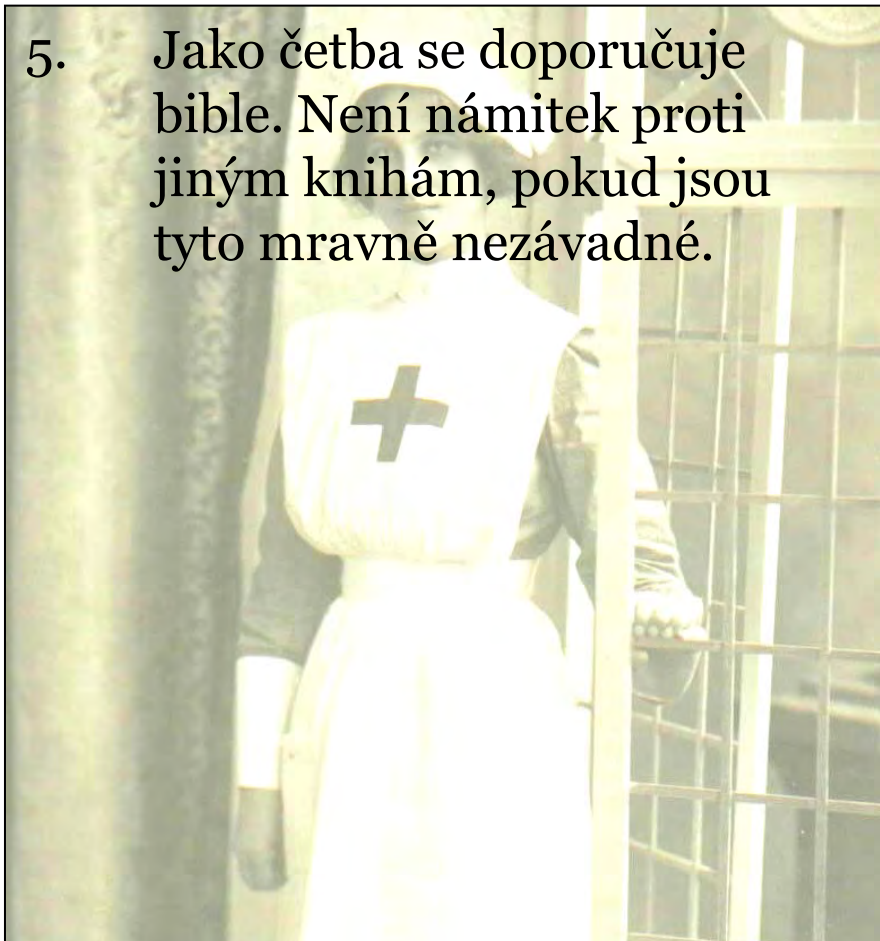
4. Jakákoliv politická činnost sester má za následek okamžité propuštění (v kouření a požívání lihovin se očekává od sester zdrženlivost)

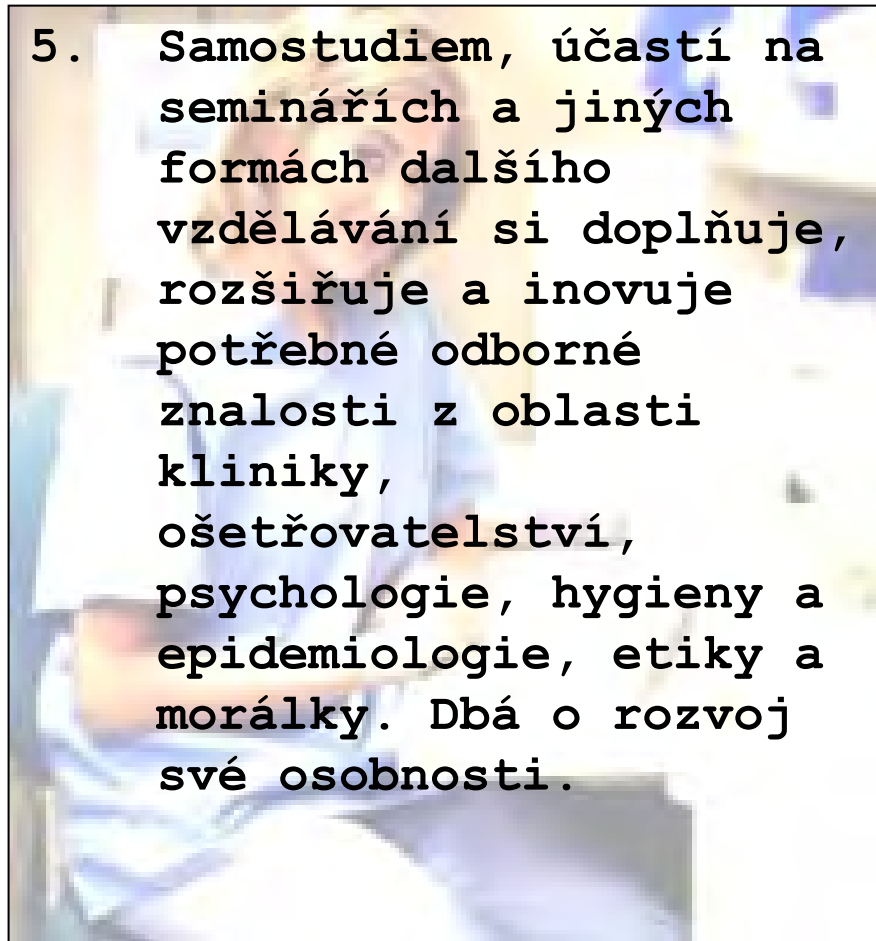
4. Vytváří a udržuje v rámci své kompetence kontakt s okolím nemocného a jeho příbuznými. Využívá těchto styků k získání informací o nemocném, jeho návycích, sociálním profilu a je-li potřeba, přes ně působí na nemocného.

5. Jako četba se doporučuje bible. Není námitek proti jiným knihám, pokud jsou tyto mravně nezávadné.

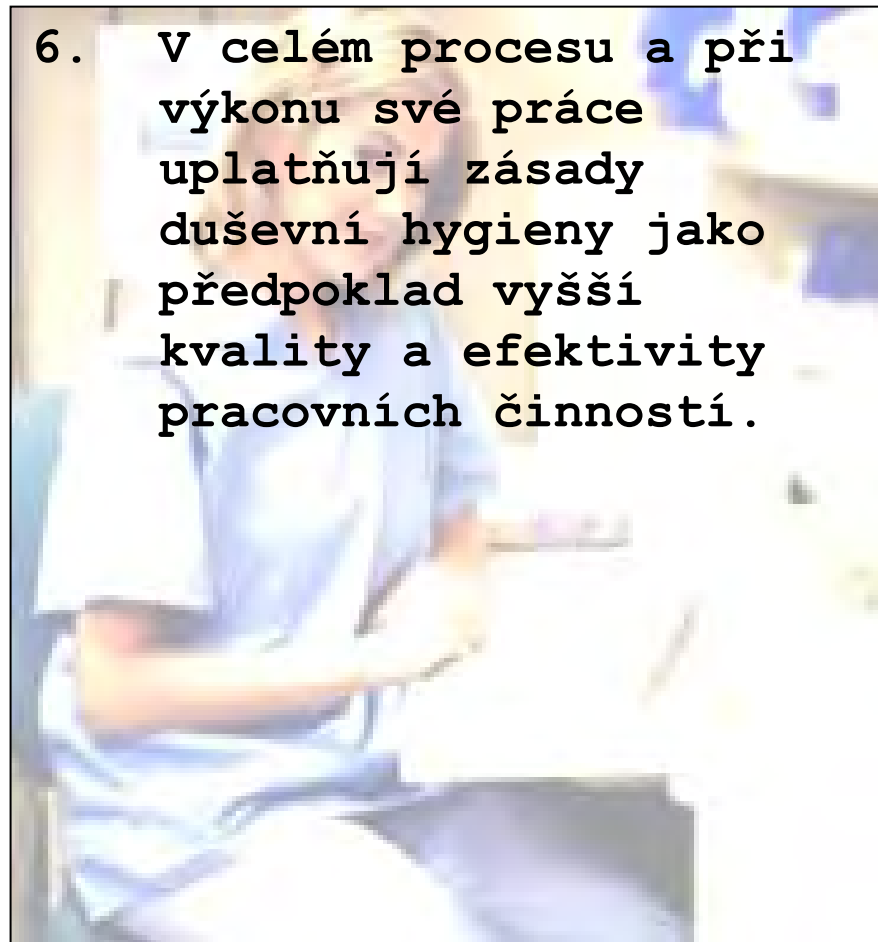
5. Samostudiem, účastí na seminářích a jiných formách dalšího vzdělávání si doplňuje, rozšiřuje a inovuje potřebné odborné znalosti z oblasti kliniky, ošetrovatelství, psychologie, hygieny a epidemiologie, etiky a morálky. Dbá o rozvoj své osobnosti.

6. Sestry jsou povinny vésti zbožný a cudný život.

6. V celém procesu a při výkonu své práce uplatňují zásady duševní hygieny jako předpoklad vyšší kvality a efektivity pracovních činností.

7. K dámám a výše postaveným osobám se sestra chová slušně. Sestry nesmějí nikdy zapomenouti, že jsou svému principálovi povinny vděčností, neboť je jejich živitelem. Kdo odporuje šéfovi, dokazuje tímto, že před ním nechová potřebné úcty. Z této skutečnosti se vyvodí důsledky.

7. Plní další úkoly uložené jí staniční a vrchní sestrou, lékařem případně jiným nadřízeným pracovníkem.

Nezdá se vám, že v předminulém století byly sestry ve svém povolání vedeny jasnými a pevnými jednoznačnými, lehce zapamatovatelnými zásadami, zatímco nyní ...

A tak etický kodex sestry obecné (třeba z roku 1973) nebo Mezinárodní pravidla pro chování sestry a s tím spojené lidské vztahy (rok 1964) jsou velmi srozumitelné a jejich podstatou z psychologického hlediska jsou myšlenky o:

- osobnosti mladé dívky, která si zvolila celoživotní službu lidem v krizových situacích, řádně se vzdělala a kontinuálně ve vzdělávání pokračuje. Ctí subordinaci a plní všechny pracovní povinnosti dle svého nejlepšího vědomí a svědomí. Váží si života a zachraňuje jej a lidské hodnoty kdykoliv a kdekoliv, nejen na pracovišti. Má úctu ke svému povolání a uznává pravidla morálky v sobě i u jiných.

Sestra ví, kdy setřít pot s čela rodičky
kdy pohladit po hlavičce malého
ustrašeného pacienta
jak mírnit nespavost a obavy
jak dovolit svým pacientům úlevný pláč
i smích

Sestra zná slova, léčící beznaděj
ticho za poslední vydechnutím

Sestry které jsem měla čest za svůj život poznat, neznaly etické kodexy nazpaměť, ale všechny se eticky rozdávaly svým pacientům.

Děkuji jim, děkuji vám.

LITERATURA:

1. Goldmann,R.,Cichá,M.: Etika zdravotní a sociální práce, Olomouc 2004
2. Haškovcová,H.: Lékařská etika, Galén, 2002
3. Haškovcová,H.: Manuálek o etice, IPVZ Brno 2003
4. Kutnohorská,J.: Etika v ošetrovatelství, Grada 2007
5. Etika v ošetrovatelské práci, vybrané kapitoly, zpracováno: Staňková M.